

Федоренко О.Б.

Характерництво героя роману “Іван Сірко” В. Кулаковського

*Федоренко Ольга Борисівна, старший викладач кафедри філософії і педагогіки
Національний транспортний університет, м. Кривий Ріг, Україна*

Анотація. У статті досліджено характер козацького ватажка Івана Сірка – героя роману В. Кулаковського. Особливу увагу приділено його надзвичайним (характерницьким) здібностям, рисам і особливостям психіки, таким як здатність максимальної мобілізувати свої фізичні та духовні сили у надскладних ситуаціях, проявляючи при цьому неабияку рішучість, винахідливість і волю.

Ключові слова: *характер, риса характеру, характерництво, козак-характерник*

Роман “Іван Сірко” (1992) В. Кулаковського вже не раз ставав об’єктом вивчення літературознавців. Так, Н. Щербан указала на романтизм образу героя, де поєдналися історичні події, авторський домисел і вимисел, оскільки В. Кулаковський намагався “заповнити “білі плями” в біографії кошового отамана” [3, с. 25]. Натомість О. Олійниченко вже вказала на такі риси характеру Івана Сірка як непередбачуваність і нещадність до ворогів [2, с. 564–565].

За допомогою історичного екскурсу в минуле письменник розповідає про те, що завдяки тренуванням молодий Сірко став фізично і психологічно загартованим: “Іван підростав, мужнів. І навчився так володіти собою, що не лякався навіть тоді, коли страх сковував дорослих” [1, с. 26]. Тож завдяки своїй винятковій рішучості юнак урятував односельців від нападу татар [1, с. 26].

Розповідаючи про фізичні тренування Сірка в козацькому зимівнику, автор підкреслює його волю: “Не раз в Івана були подряпані руки, з лиця не сходили басагани та синці, але він уперто, терпляче, настирливо стріляв – і навчився влучати в ціль <...>, уникати <...> удару, <...> завдавати удару тоді, коли супротивник не готовий був відбити напад” [1, с. 33], тобто оволодів бойовим мистецтвом козаків-характерників. Це обумовило соціальне просування Сірка: “Він завжди був попереду, і його скоро помітили: обрали десятником, а згодом і сотником” [1, с. 58].

Романіст показав неабиякий авторитет Сірка і цілковиту довіру до нього козаків навіть у найскрутніші хвилини: “Козаки мовчали, позираючи на сотника, і спокійно чекали, що той придумав. А він ніби й не думав. Сидів у шанці, всміхався на татарські погрози, палив люльку” [1, с. 58]. І своїм рішенням Сірко порятував свою сотню козаків, оточену татарами: “Вітру нема, степ горітиме вусебіч від нас. Так і врятуємось” [1, с. 58]. Підсумовуючи цей епізод і налаштовуючи читачів на сприйняття наступних подій, автор розповідає про ставлення ворогів до Сірка: “Урус-шайтаном лякали малих дітей <...> Татари твердили, що він характерник, що його не бере ні стріла, ні куля, ні шабля, що рука його несхибна, воля непохитна, серце безжалісне” [1, с. 59].

Романіст підкреслив знання ватажком людської психіки, його неабияку інтуїцію та духовність: “Не раз на січовій раді ставав Сірко на захист скривджених, розгадував підступні задуми і застерігав козаків, аби не слухали зловмисників” [1, с. 60]. І задля переконливості автор “доручає” розповідь літописцю, який визнав, що Сірко “... з півслова розпізнав би, де правда, а де брехня” [1, с. 6]; тому й поважає його “... і за розум, і

за кмітливість, і за сміливість, і за людяність, а найбільше – за справедливість” [1, с. 6]; більше того, Сірко – “провидець”, “далекоглядний” [1, с. 7]. Підтвердженням цього є епізод зустрічі кошового з Юрасем Хмельницьким, тоді “Сірко сумно глянув на скуленого сина великого гетьмана, і йому раптом стало лячно й за долю України, і за будучину Січі” [1, с. 125].

Добротворче спрямування думок, дій і всього способу життя героя не раз підкреслено в романі: “Про нього, Сірка, знали всі козаки на Україні, знали московський цар, кримський хан і турецький султан, про нього йшла слава по довколишніх землях як про першого лицаря, відважного захисника й рятівника скривджених і полонених” [1, с. 62].

Про значення тоді ще молодого Сірка для України висловився кобзар – епізодичний персонаж роману: “Славний козак, дуже славний. І розумом, і сміливістю, і ненавистю до ворогів – нічим Бог не обділив. Аби таких більше було на Січі, не плакала б Україна кривавими сльозами, не блукали б її діти по всіх усядах” [1, с. 75–76].

Водночас В. Кулаковський підкреслює гуманне ставлення І. Сірка до ворогів (“Діти, жінки, старі не винні. Набіги на наші й ваші землі чинять лише чоловіки... та й то не всі... І не з власної волі. Їх женуть... <...> І все-таки не забувайте, що ми люди... І вони – люди...” [1, с. 158]; “Я завжди казав: справжнього воїна Бог наділив не тільки сміливістю, а й людяністю” [1, с. 173]), через що його не розуміли навіть однопіддані, а тому вважали диваком. Так, засобом інохарактеристики митець показав, що І. Сірка вважав диваком калмицький мурза, його спільник в одному з походів: “Вони тебе Урус-шайтаном зовуть, а ти їх людьми? <...> Дивак чоловік!” [1, с. 158].

Людяність Сірка чи не найяскравіше проявилася в епізоді прихистку на Січі “царевича” Симеона. У романі кошовий згадує про цю подію так: “... порушити давні звичай довелось <...> І досі серце холоне, як згадаю того хлопчину, що захотів дістатися до царських палат <...> І жаль мені стало хлопця. <...> і туга за хлопчиною, якого видав царським посіпакам, краяла та й краяла серце” [1, с. 242–244].

Засобом інохарактеристики письменник розкриває прояв рис характеру І. Сірка в екстремальних умовах бою. Так, літописець Михайло Дидаскал розповідає: “Як мирно, він зичливий, гречний, справжнісінький лицар, а війна – суворий, вимогливий, навіть жорсткий. З ворогами – нещадний. Розкоші не любить” [1, с. 275]. Неабияку рішучість і волю І. Сірка характеризують його дії навіть усупереч інтересам високопоставлених осіб. Про це в романі далі веде свою розпо-

відь літописець: “– А що йому той король, коли він навіть самого царя не злякався і не послухався? <...> Брюховецького ні слухати, ні бачити не хотів. Виговського аж у Польщу загнав. Тетерю бив, аж пух із нього летів” [1, с. 275].

Митець лаконічно висловився про ставлення Сірка до збагачення: “... Іван ніколи сам не гнався за багатством і ніколи козаків своїх не заохочував до цього. Тому в його сотні не було скупих, заздрісних, ненажерливих” [1, с. 89–90].

У романі “Іван Сірко” показана неабияка майстерність героя планування і ведення бою. Так, кошовий отаман пояснює козакам: “Якщо татари здогадаються, що ми основний удар наносимо з тилу, то ми нічого не здобудемо та ще й самі у пастку потрапимо. Удари наносимо одночасно” [1, с. 147]. При цьому Сірко використовує погодні умови задля перемоги, і якщо наближення дощу засмутило козаків, то ватажок роз’яснив: “Він нам на руку, друзі, <...> Приспить ординців – ніхто не заважатиме долати Сиваш” [1, с. 147].

Як зазначає романіст, особливість тактики Сірка полягала в раптовості нападу, при цьому діяти на межі людських можливостей: “– Ударимо зненацька, – запропонував Іван Дмитрович. <...> Звісно, стомилися. <...> Але ж коли спинимося, татари пронюхають, що ми стоїмо поблизу, <...> баритися можна тільки перед смертю...” [1, с. 172]. Так, неочікувана поява козаків могла стати страшним видовищем для ворога (“На кримчаків <...> несподівано впала справжня біда: зненацька ожили очерети, лепеха, кущі лози, похилені верби, все, що росло ліворуч від шляху, ожило навіть болото, воно забулькало, зачавкало, застогнало – і звідусіль на ординців помчали чорні, мов хмара, обплутані брудним баговинням, озброєні списами, шаблями й пістолями людські постаті, а гуцавина загула від громохкої стрілянини” [1, с. 172]), що викликало в уяві жахливі надлюдські образи: “– Шайтани! – мимохідь вирвалося з вуст Сафер-аги й шугнуло поміж рядами ординців, скувавши жахом їхні серця”; “– Урус-шайтан! – з переляку вигукнув якийсь ординець, і нове страхіття завертіло, захурделіло сотнями очманілих людей. <...> Веселе військо, що безпечно йшло слідом за шляхтою за коротку блискавичну мить перетворилося в безладну, засліплену жахом юрму знетямлених істот” [1, с. 172].

Митець підкреслив: гумор Сірка піднімав бойовий дух козаків. Так, почувши звістку переляканих полонених: “Бережись, батьку полковнику! У хана сорок тисяч татарви!” [1, с. 123], з усміхом відповів: “– Сорок то й сорок! <...> Треба бити вже, скільки є...” [1, с. 123]. Ще не раз доводилося козакам воювати проти набагато чисельнішого війська – і перемагати завдяки винахідливості отамана. Так, на зауваження спілника боярина Косагова напередодні бою: “Вас же жменя”, Сірко сказав: “– Нічого. Не вперше. Нам не звикати. Викрутимось” [1, с. 173]. У романі “Іван Сірко” герой згадує про перемогу під час походу козаків на Крим: “Хан, мурзи й беї знову тікали від нас без оглядки” [1, с. 213].

Одне ім’я Сірка – “урус-шайтан” – могло фізично, а головне – психологічно паралізувати ворога, як це відбулося під час морської виправи: “... опустив ятагана капудан і закляк на місці, вражений зустріччю з

грізним суперником” [1, с. 286]. У даному епізоді В. Кулаковський висвітлює характерні риси Сірка подібно до “Наливайка” Івана Ле.

Гумористичною на цьому фоні видається характеристика зовнішності героя жінкою. Автор передає зміну емоційного стану епізодичного персонажа (господині Бариліхи) від захоплення уявним образом Сірка до розчарування при зустрічі з ним: “Козаки <...> розповідали, що Сірко шаблею ворога навпіл розрубав. <...> То ти... ти, пане отамане, виходить і є Сірко? Отакий незavidний – і Сірко? <...> А я думала: ти – богатир, <...> А ти... звичайнісінький козак. Непоказний зовсім” [1, с. 182]. Напевно, письменник подав цей епізод задля уникнення ідеалізації героя.

В. Кулаковський у своєму романі “Іван Сірко” подав фольклорно-легендарну інтерпретацію образу героя. У романі кошовий овіяний легендами, про це розповідає літописець Михайло Дидаскал: “Про таку людину пам’ять ніколи не вмере. Поки житиме наш народ, доти й пам’ять про Сірка не згасатиме. Уже нині про нього легенди розповідають, а скоро й казки складатимуть, думи співатимуть...” [1, с. 6].

Пізніше повернувшись додому з Січі, літописець Михайло Дидаскал (довірена особа кошового) розповідає дітям і онукам казки та легенди про незвичайного козацького ватажка: “Розкажу вам те, що чув від січовиків. Народився Іван Сірко на світ із зубами. І тільки-но баба-повитуха піднесла його до столу, він ухопив пиріжка і з’їв. Кажуть, то було знамення, що він увесь свій вік битиме без пощади ворогів рідного народу” [1, с. 258]; “... розсердився Сірко, вихопив пістоля і бах у нього. Чорт так і мликнув у воду. Більше його там ніхто не бачив, а річку з тих пір почали називати Чортмликком” [1, с. 259]. Зробивши вставки-вкраплення легенд у художній текст роману, письменник удається до їхнього фактичного переказування: “А ще розповідають, що коли хто ударить Сірка шаблею по руці, то й шкіри не розрубає – тільки синяк буде. І куля його, кажуть, не бере – одлітає, мов од кам’яної стіни”; “... кувирдь – та й зробився хортом і побіг до татар. <...> а хорт і зробив так, щоб вони всі послули. <...> і всіх їх там вирубав, а православних визволив з неволі і повернув додому” [1, с. 259] – далі веде свою розповідь літописець.

У романі діють і пластуни – це вивідачі Олекса Борода і брати Темниченки в загоні Сірка, основним завданням яких була розвідка: “Олекса пильнував: прислухався до кожного звуку, придивлявся до кожного сліду. Невдовзі він помітив свіжі глибокі колії, <...> зламани гілки на ліщині. <...> Олекса опустився на землю й поповз між кущами. Голоси ближчали й ближчали. Скоро їх можна було розрізнити, дарма що говорили впівголоса. Олекса проповз ще трохи й прислухався” [1, с. 247–248]. Так, розвідник помітив утікачів із правобережних міст і сіл, що ховалися у вибалку. А іншого разу пластуни принесли отаману надбавку важливішої новини: “Турки надумали відновлювати фортеці в Кизи-Кермені <...> яничари прямують до Чортмлика” [1, с. 290], – і дізнавшись, що до Січі наближається орда, Сірко вирішив: “Доведеться схитрувати...” [1, с. 290]. І знову почувши, що попереду “урус-шайтан”, ворог повертає, “хоч був уже за один перехід від Чортмлика” [1, с. 290]. Тож вісті розвідників-пластунів

зумовлювали відповідні рішення Сірка, швидкий раптовий напад козаків – і їхню перемогу.

Показавши Сірка неперевершеним військовим стратегом, автор водночас зауважив і на те, що козацький ватажок не завжди мислив масштабно. Так, Богдан Хмельницький (епізодичний персонаж роману), довіряючи Сіркові, пояснює: “Треба бути, Іване, не тільки шабловальником, а й політиком, <...> Коли ж ми допоможемо французам здобути Дюнкерк, ми подружимо з ними – і вони не підтримуватимуть польську шляхту під час нашого повстання. <...> І гроші нам потрібні, і наука, і розголює не завадить” [1, с. 81, 82]; “Ні, Іване, повстанням волі не здобудемо. Нам треба підняти не тільки січовиків, не тільки рестровців, а все поспільство, весь народ, всю Україну!” [1, с. 97]. Тож пізніше призначивши його сотником, гетьман Богдан Хмельницький тоді ще молодому Сіркові указав на його виключну роль у Визвольній війні: “Комусь треба буде допомогти в найскрутнішу хвилину, когось треба буде виручити, до тебе звертимусь” [1, с. 86]. І, як далі пише автор, тоді й розкрилися неабиякі військові здібності героя: “І він, Сірко, знову вимахував шаблею. Поступово набирався сили. Їх додавали перші звитяги. Особливо Жовті Води й Корсунь” [1, с. 86].

Митець звернув увагу й на те, що “невразливість” в бою Сірка щодо ворожої зброї була спричинена також його щасливою вдачею: “Яничарська куля шугнула над його головою й зачепила верх шапки” [1, с. 289].

У романі діють і знахарі. Так, бабуся Уляна оживила смертельно пораненого Івана Сірка: “Уляна витягла всі своєї зілля, перебрала їх – і заходилася готувати цілюще вариво. Коли воно було готове, проходила й напоїла козака, а рану на грудях змастила приготовленою із зілля маззю” [1, с. 48]. Пізніше І. Сірко звертається до Бога з проханням про життя і здоров’я дружини Софії (“І він просив Бога, просив усіх святих, щоб зглянулися над дружиною, допомогли їй позбутися недуги” [1, с. 77]), відвозить хвору дружину до монастиря в Лубнах, де її вилікував старий чернець – отець Афанасій: “Два місяці поїв її всілякими відварами й настояями із трав та лісових плодів малоговіркий чернець – і в Софії почав згасати біль у грудях, перестала паморочитись голова, зникла нудота. Їй здавалося, що вдруге народжується на світ” [1, с. 78].

Про фізичну витривалість уже старого, тяжко хворого кошового розповідає один із курінних отаманів: “Сім з половиною десятків пережити – не поле перейти. А він же їх не в перинах пересидів. Довелося зазнати і холоду й голоду, і тривоги й незгоди. Скільки спав на сирій землі, скільки сидів у дозорі по шию в воді, скільки мерз на морозі, вистежуючи ворога. А скільки ран у нього, скільки болячок... Інший давно з білим світом розпрощався б...” [1, с. 9].

Упродовж усього твору митець підкреслює, що в уяві ворогів І. Сірко – невразливий характерник. Так, нуреддин-султан (наступник ханського престолу) був переконаний: “Вони, уруси ті безбожні, живуть по сто, а то й більше років. Урус-шайтан, звісно, житиме більше. Він же характерник. Його ні куля, ні шабля не брали, тож смерть не так швидко підступить до нього. <...> У них є знахарі, вони будь-яку хворобу лікують. Але я не вірю, що він занедужав. Я думаю, великий

хане, що старий лис замислив щось лихе. Нам треба подвоїти дозори, послати в степ нові чати вивідачів. І якомога швидше скликати військо” [1, с. 196]. Вислухавши ці поради, хан Мурад-Гірей роздумує і робить підсумок: “– Думаю, Урус-шайтан справді занедужав, але в його скору смерть не вірю. Якщо він ще замолоду подружив із шайтаном, якщо його в жодних з боїв не вразила жодна куля, не зачепила жодна шабля, він так рано не помре. Для нього й сторожів замало” [1, с. 196–197]. Боячись навіть старого і тяжко хворого Сірка (“На старість люди завжди стають диваками – або дивують усіх своїм боягузством, або відчайдушною сміливістю. Урус-шайтан боягузом не стане ніколи, а от вчинити нам якусь нечувану халепу зможе” [1, с. 197]), вважаючи його невразливим (“Ні куля, ні шабля, ні отрута, звісно, тут не допоможуть” [1, с. 197]), хан виношує підступний задум убити Сірка: “Звістка про смерть синів чи й одного з них, звісно, прискорить кінець Урус-шайтана” [1, с. 197]; “– Ваші вивідачі повідомили, що Урус-шайтан помирає, а він... а він... готує похід. <...> Я вважаю: чим швидше Урус-шайтан переселиться в потойбічне царство, тим ліпше буде для нас” [1, с. 268–269].

Приділяючи увагу спогадам і сповіді героя, В. Кулаковський, певною мірою, наслідує творчу манеру П. Загребельного (його форму оповіді в романі “Я, Богдан”), включивши до канви роману одинадцять розділів з однаковою назвою “Стежками минувшини. Спомини Івана Сірка”. Так, уже з перших сторінок роману автор подає сповідь старого і хворого отамана перед літописцем Михайлом Дидаскалом: “Трішник я великий... Дуже великий. <...> Людей багато згубив... Дуже багато... Аж страшно стає, коли згадаю...” [1, с. 17], таким чином налаштувуючи читачів на неоднозначне сприйняття характеру героя. В останніх роздумах напівсвідомого Сірка звучить туга і біль через те, що не судилося здійснити всі задуми на благо України: “Жаль тільки, що осине кубло в Криму не вдалося ліквідувати, що здобичники й далі терзають Україну, що тисячі бранців і сьогодні нидіють у бусурманській неволі...” [1, с. 128–129]. Згадуючи своє життя, Іван Сірко визнав спрямованість своїх дій виключно на добротворення: “Я завжди йшов прямо, діяв так, як веліла совість, а поступатися нею заради вигоди не вмів” [1, с. 209].

У напівсвідомому стані кошовий подумки розмовляє з гетьманом П. Дорошенком, при цьому він постає наступником Богдана Хмельницького, засуджуючи політику П. Дорошенка, дає логічне обґрунтування своїм діям: “А мене давили сльози! Ми вкупі могли добитися заповітів батька Хмеля! Могли орати спільну ниву разом, а не зуміли... <...> Однак здобичники продовжували терзати Україну. І я зі своїми січовиками метався, мов очманілий, – то з п’ятьма сотнями козаків мчав на Білгородщину, то прямував до містечка Чечельника, то йшов на Ладжигин, то поспішав до Кальника... <...> Більшість твоїх, Петре, козаків злучилися з нами, а решта... Вічна їм пам’ять горопахам...” [1, с. 230]. У напівзабутті розмовляючи із загиблим братом, Іван Сірко кається через свою жорстокість і несамовитість у бою: “Я теж плавав, Дем’яне. А потім мстив. А коли опам’ятався, жалів... тих, кого зарубав згарячу...” [1, с. 305]. Ватажок пояснює свої добротворчі наміри, ви-

правдовуючись і каючись перед уявними опонентами за свої військові огріхи.

Сірко згадує також зраду і заслання до Сибіру, і в цих спогадах найчіткіше окреслюється воля козацького ватажка: “Зломити мене не вдалося ні Самойловичу, ні цареві. Я залишився таким самим, яким був – вільним птахом, котрому чагарник миліший золотій клітці, а гостра скеля м’якша пухкого сидельця” [1, с. 233]. У розмові з Семеном Палієм кошовий визнав мету свого життя як служіння українському народові, вважаючи при цьому себе характерником: “Усе своє свідоме життя я потратив на те, щоб її [України – О.Ф.] люд жив мирно й спокійно, щоб не знав ні ординських людоловів, ні турецьких грабіжників, ні польських панів. <...> Тому я не лише карав людоловів за зло, заподіяне нашій землі, визволяв наших полонених, захоплених здобичниками, а й бив перевертнів. Людолови боялися мене, як вогню, лякали моїм іменем своїх дітей, прозивали мене Урус-шайтаном, десятою дорогою обминали Січ, а перевертні із шкури пнулися, щоб позбутися мене” [1, с. 283]. Оптимізмом сповнена промова Семена Палія, наступника Івана Сірка, який провідав старого отамана на його пасіці. При цьому Палій визнає наслідок характерництва Сі-

рка: “Вони [татари – О.Ф.] розбігалися, побачивши не військо, а тільки кілька десятків січовиків. Хіба не доводилось тобі, батьку, з двома сотнями вояків громити орду, що налічувала понад тисячу чоловік? Тож не печалься. Ми постараємося, батьку, довести почату тобою справу до кінця, – запевнив Палій” [1, с. 284].

Таким чином, у романі “Іван Сірко” В. Кулаковський висвітлює характерні риси героя, розкривши такі риси його характеру, як неабияка рішучість і винахідливість, непересічний гумор у надскладних ситуаціях, знання людської психіки і тактики ведення бою (раптовість і несподіваність нападу, використання природних умов, воювання на межі людських можливостей); при цьому Сірка вважали “диваком” через людяне ставлення до ворогів, що в умовах ведення війни теж можна зарахувати до незвичайних рис характеру. Усе це показано в романі, переважно, у спогадах і роздумах героя, який сповідує свої гріхи і жалкує за тим, що замало вдалося здійснити для України. Разом із тим, характерні риси героя своєрідно доповнюються такими типами характерників, як знахарі (чернець Афанасій, бабуся Уляна) і пластуни (Олекса Борода, брати Темниченки), – саме вони виконують допоміжну функцію рятівників і помічників Івана Сірка.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Кулаковський В. М. Іван Сірко : [роман] / Віталій Михайлович Кулаковський. – К. : Молодь, 1992. – 320 с.
Kulakovskiy V.M. Ivan Sirko : (novel) / Vitaliy Mihailovich Kulakovskiy . – K. : Molod, 1992. – 320 s.
2. Олійниченко О.В. Інтерпретація образу Івана Сірка в романній історії Руїни / О.В. Олійниченко // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. праць. – К. : Акцент, 2005. – Вип. 21. – Ч. 1. – С. 559–568.
Oliynichenko O.V. Interpretacija obrazu Ivana Sirka v romannij istorii Ruini [The interpretation of Ivan Sirko's image in the novel history Ruiny] / O.V. Oliynichenko // Literature . Folklore. Problems of Poetics. – K. : Aksent, 2005. – Vip. 21. – Ch. 1. – S. 559–568.

3. Щербан Н. Історія і сучасність у романах про І. Сірка. На прикладі романів Ю. Мушкетика “Яса”, В. Кулаковського “Іван Сірко”, тетралогії В. Малика “Таємний посол” / Н. Щербан // Українська мова та література. – 2004. – № 48. – С. 24–26.

Scherban N. Istoria i suchasnist u romanah pro I. Sirka. Na prikladi romaniv “Yasa” Y. Mushketika, “Ivan Sirko” V. Kulakovskogo, “Tajemnij posol” V. Malika [History and modernity in the novels about I. Sirko. Such novels as “Yasa” by Y. Mushketik, “Ivan Sirko” by V. Kulakovskiy, tetralogy “Secret ambassador” by V. Malik are taken as examples] / N. Scherban // Ukrainian language and literature. – 2004. – № 48. – S. 24–26.

Fedorenko O.B. Outstandingness of the hero in the novel „Ivan Sirko” by V. Kulakovskiy

Abstract. In the article we research the character of cossack leader Ivan Sirko – the hero of V. Kulakovskiy's novel. Special attention is paid to his outstanding abilities, features and peculiarities of his mind, such as the ability to mobilize his physical and spiritual energies in supercomplex situations, showing determination, inventiveness and will.

Keywords: character, trait of character, outstandingness, outstanding-kosac

Федоренко О.Б. Характерні риси героя романа “Іван Сірко” В. Кулаковського

Анотація. В статті вивчено характер казачого предводителя Івана Сірка – героя романа В. Кулаковського. Особое внимание уделено его характерным сверхспособностям, чертам и особенностям психики, таким как способность максимально мобилизовать свои физические и духовные силы в чрезвычайных ситуациях, проявляя при этом незаурядные решительность, изобретательность и волю.

Ключевые слова: характер, черта характера, характерні риси, казак-характерник